

ПРОМЯНАТА

Надпис: ЛИВ УЛМАН

ЛИВ: Снимахме ПЕРСОНА на острова. Аз и Биби Андершон играехме главните роли. Героинята на Биби говореше, плачеше и вилнееше през целия филм. Моята единствена реплика беше: “Нищо“.

За първи път срещнах режисьор, който ме накара да разкрия чувства и мисли, непознати от друг дотогава. Режисьор, който слушаше внимателно и разбираше всичко, което се мъчех да изразя.

БИБИ: Гений, който създаваше атмосфера, в която всичко беше възможно

ЛИВ: Дори това, което не знаех и не познавах в себе си.

БИБИ: По-голямата част от филма беше заснета на остров Форьо. Бяхме се настанили в малка къща – гримьорът, скриптерката..

ЛИВ:...Биби и аз. Хазайката ни глезеше, докато аз и Биби не се превърнахме

БИБИ: ...в две добре охранени дами.

ЛИВ: Бяхме щастливи, но слава богу, това не си пролича във филма. Сприятелихме се с нея, както не бях се сприятелявала с никоя друга жена,

БИБИ: ...и приятелството ни издържа изпитанието на времето.

ЛИВ: Биби като че ли предчувстваше какво ще се случи и проведе няколко доста строги разговора с мен, но напразно. Аз я гледах като от някое райско облаче, в качеството си на първата жена на света, която обича и е обичана.

(Биби излиза)

ЛИВ: Интересувах се само един мъж. Интересувах го и аз. Ненужно беше да говорим за това. Вървах боса по финия пясък и го чувствах като дихание върху ходилата си.

През деня се излежавих на голата земя и четях в интервалите между снимките. Главата ми тежеше, сякаш бях едва ли не в безсъзнание.

Не се замислях какво ще стане. Друго такова лято не съм преживявала. Не, не съм. Мълчаливо се разхождахме по брега – без обещания, без страх. Той взе ръката ми и каза:

– Сънувах те снощи. Сънувах как ти и аз се измъчваме в тази наша връзка.

На мястото, на което седяхме, той построи къщата.

Това промени живота му. И моя.

Едно от нещата, които харесвам в моята професия и които намирам за много здравословни, е че в нея човек непрекъснато трябва да се разпада на парченца. Раните никога нямат време да гноясат.

Обичам кадрите в едър план. Обичам трудностите, свързани с тях. Колкото повече ме приближава камерата, толкова по-силно е желанието ми да ѝ покажа изцяло оголеното си лице - да покажа това, което е зад кожата, зад очите, вътре в главата. Да покажа мислите, които се оформят.

Да работя с Ингмар е за мен все едно да тръгна на едно пътуване към себе си. Все едно, че постигам всичките неща, за които съм си мечтала като момиче.

Тогавата хвърлям маската и показвам това, което е зад нея.

Камерата ме приближава и вече е уловила голяма част от моето „аз“.

На екрана човек е по-близо до публиката, отколкото в което и да е друго изкуство.

Камерата ме вижда по-разголена и от любовника, който си мисли, че е прочел мислите ми.

Дори когато си казвам, че играя роля, никога не мога напълно да скрия коя съм и какво съм.

Вживее ли се, публиката възприема човека на екрана, а не ролята или актрисата.

Лице, което ги гледа право в очите: ето, това знам за жените, това е, което съм изживяла, което съм видяла. Това е, което искам да ви доверя.

Нещата вече не опират до грим, коса или красота.

Това е проникване през фасадата.

Когато камерата е така близо, както Ингмар я иска понякога, тя не показва само лицето, но и живота, който това лице е живяло. Мислите зад челото, нещо, което дори и лицето не е знаело за себе си, но нещо, което публиката ще види и ще познае.

Всъщност ние копнеем точно за този вид разбиране - да схванат другите това, което сме, нашата дълбока същност.

- Според теб кое е най-голямото щастие? - питам мъж, към когото не съм безразлична. Живеем в нова лятна вила. Навън вали и небето е тъмносиво. Бях си представяла, че ще се разхождаме голи, загорели от слънцето и красиви, че ще откриваме нови и нови неща един за друг.

- Най-голямото щастие? - пита той и вдига очи от книгата или каквото там чете.

Не знае какво си мисля в момента и може би се страхува, че ще ме разочарова с отговора си.

- Най-голямото щастие. Мисля, че това е, когато цял ден съм се занимавал с тежък, физически труд, изразходвал съм цялата си енергия и съм се изтощил така, че крайниците ме болят, но успявам най-накрая да свърша. Прибирам се и сядам да отдъхна, доволен, че съм постигнал това, което съм искал. Отпускам се със съзнанието за добре свършена работа.

Той не ме попита какво аз смятам за най-голямо щастие. На следващия ден обаче сама разбрах. Обядваме бавно и разточително. Каза ми, че готвя чудесно, и поиска няколко порции. Лягаме на леглото и се любим. Преситени от ласки. Без страхове и въпроси между нас. Само нежна наслада от тялото на другия, от ръцете, лицето, изражението. Негова съм по единствения начин, по който чувствам, че *живея*.

Когато се събуждам, навън е още светло. Него го няма. С боси крака отивам в хола, още съм топла и щастлива от допира с тялото му. Запалил е камината. В кухнята на контлона ме чака кафе, а до него - чаша.

Свършено гола излизам в градината.

Още вали и пръстите на краката ми потъват в мократа ухаеща земя. Съзирам го при гаража. Цепи дърва, за да имам достатъчно през зимата. Направил си е дръвник и е купил брадва. Не зная за какво си мисли, но изглежда щастлив, загорял и пълен с живот. Потънал е в собственото си щастие.

Влизам обратно във вилата и чувствам как *моето* щастие сгрява цялото ми тяло.

Островът се намира между Русия и Швеция. Не си спомням да съм виждала по-голо място. Като останка от каменната ера. През лятото слънцето го правеше да изглежда по-привлекателен и загадъчен. Нощем от спалнята си виждахме морето. Представяхме си, че сме пасажери на кораб. На корабните светлини в далечината гледахме като на тайнствени послания до чуждоземни посетители, слезли на нашия бряг. Въобразявахме си, че ни грози постоянна опасност, защото къщата беше така отдалечена, а освен нас други нямаше.

Като момиче си мечтаех за друг вид остров. С палми, плодове и слънце. С горски животни, които ще бдят над нощния ми сън. Тогава не свързвах тези неща със самота и тайнственост.

А неговият остров беше с чепати смърчове и странни зеленикави оттенъци. Повечето от тях бяха недораслеци, чиито клони се влачеха по земята. Само най-силните дървета успяваха да се изправят. Във вечерния здрач, протегнали отчаяните си клони към небето, те изглеждаха като стройни танцьорки, които едва издържат вече безкрайното стоене на палци.

Най-красивото от всички дървета растеше пред прозореца на нашия хол. Той ми каза, че това е моето дърво. През зимата, след като напуснах острова, вятърът го беше повалил. Зарадвах се, като разбрах. Нека да не може да го нарече на никоя друга.

Земята беше сивокафеникава. Обширни полета, покрити със сух мъх. Всяко лято само за един-единствен месец островът цъфваше в най-чудни цветове. Тогава ми напомняше за цветните ливади на моето детство.

Заедно отивахме да берем диви ягоди и се чувствахме щастливи. Но когато дните станеха къси, а цветовете - по-строги и монотонни, островът се превръщаше в затвор, и който не знаех къде да се скрия със самотата си и с това вечно чувство за несигурност. Бях все неспокойна и жадувах за други места. Но това не споделих с никого.

В същото време разбирах, че никога не съм била по близо до истинския живот.

Кратките мигове на щастие ме изгаряха повече от всякакви предишни преживявания. Всяка болка и конфликт проправяха пътя към тази вътрешна промяна, за която подсъзнателно копнеех.

Брегът на острова беше целият опасан с пояс от камъни, километри от камъни, в които се плискаше морето. Само на едно място камъните бяха отстъпили пред пясъка и там се беше оформил плаж, който примамваше хиляди туристи през лятото.

Пристигнеха ли, ние изпадахме в пълна изолация. Очаквахме с нетърпение деня, когато фериботът ще пресече прилива без туристи и ние няма вече да надничаме над новоиздигнатата тухлена ограда, за да проверим дали някой стои отвън с фотоапарат. Чувствахме се чужди и безпомощни в собствената ни градина.

Знаех, че този остров беше находката на Ингмар, и се опитвах да го обикна като него.

Нощем, когато той не можеше да заспи, лежах неподвижна до него и се страхувах от мислите му. Може би той си мислеше, че аз не съм част от острова, че нарушавам хармонията, която той се опитваше да създаде вътре и в себе си, сред природата и така важната за него тишина.

За да имам спокойствие, трябваше да живея така, както искаше той. Защото само тогава *той* можеше да се чувства сигурен.

Толкова много е писано за нашия живот на остров Форьо. Стотици страници, измислени от хора, които никога не са били там, които никога не са ни познавали.

А аз онемявам, когато някой ме помоли да разкажа.

Бях млада и пълна с идеи за това какъв трябва да бъде животът.

Спомням си отделни картини - фрагменти от съвместни ни ЖИВОТ: разходки по плажа, когато като деца заравяхме монети в пясъка, за да ги намерим отново след много години. В случай на война или глад. Малка пирамидка от камъни - в памет на един летен ден и на двама души, които умееха да си играят заедно.

Нощи, в които ми прошепваше да лежа неподвижно, за да може да закопнее по мен в абсолютната тишина на мрака и отново да чуе гласа ми след това.

Силното желание, което изпитвахме един към друг и към всичко онова, което всеки един от нас представляваше. Безсилието, когато грешахме.

Сляхме съдбите си едновременно твърде рано и твърде късно.

Аз търсех пълна сигурност и закрила. Силно чувствах нуждата да принадлежа на някого.

Той търсеше майката. Обятия, които ще се разтварят пред него, топлията и никакви усложнения.

Може би нашата любов се роди от самотата, която и двамата бяхме познали преди.

Неговата мечта беше жена, създадена от монолитен къс. А аз все се ронех на парченца при най-малкото невнимание от негова страна.

След като се разделихме, и двамата ясно видяхме грешките си.

Жаждата му за близост беше неутолима. За мен тази жажда се превърна в жизнена необходимост.

По един своеобразен начин всеки един от нас пося бунтарски семена у другия. Бяхме широко открити един за друг. Не само физически, не само сексуално, а и като свързани с тайна връзка човешки същества. Ние все по-здраво се държахме един за друг.

ДЕТЕТО

Едно малко дете порасна с нас на острова.

Нощта, след като се роди, прекарах в коридора на болницата. През един прозорец се виждаха малките ревящи бебета и някъде сред тях беше и моето. Как мога да опиша безмерното чувство на сигурност затова, че сега тя беше с мен на този свят! Скоро леглото ѝ ще бъде до моето. Ще заспиваме хванати за ръце. Заедно ще слушаме музика и ще гледаме картини. Ще обсъждаме всяко нещо на този свят, ще търсим отговорите в дълги доверителни разговори. Ще си помагаме една на друга да станем истински хора. Още тогава почувствах, че вече сме само тя и аз. Баштата на Лин трябваше да си живее своя собствен живот близо до нас, но никога с нас. Препрочитах писмото, което беше написал до дъщеря ми и мен. През тази първа нощ нищо не можеше да ме изплаши.

Но мечтите рядко стават действителност.

Трябваше да дам на детето сигурност и нежност, но аз самата не получавах достатъчно от тях. На този самотен остров аз често се преобразявах в нервна, избухлива майка. Отношенията ми с детето не оставаха незасегнати от положението, в което се намирах, а то не винаги беше добро. Понякога си изкарвах гнева и разочарованието върху нея. Имаше дни, когато чувството ми за вина надделяваше и аз се превръщах в изтривалка и за двамата. За онзи,

който седеше в кабинета си и искаше да ме притежава изцяло, и за нея - която, едва проходила, не спираше да реве „мама мама“ от другия край на къщата. Търчах ту при него, ту при нея, разкъсвана от ужасни угризения, неспособна да дам това, за което сама копнеех.

Скъпа Лин.

Имах толкова много задължения навън. С хора, които претендират за част от времето, което дължа на теб. Ти остана сама там, където копнеехме да бъдем заедно.

Ти имаш трескава и напрегната майка, която едва успява бегло да те прегърне. Слуша те, а пръстите ѝ нетърпеливо барабанят по масата.

Била съм уморена и съм те молила да ми се махнеш от главата, защото нервите са ми били опънати.

Виждах те как на моменти се отдръпваш от мен.

Страхувах се да те извикам обратно. Страхувах се, защото ми тежаха угризения.

Страхувах се, защото външният успех, на който се радвах, беше постигнат за сметка на нещо, което можехме да имаме двете с теб.

А от всичко най-много се страхувам, че когато ще мога да ти дам цялото си време, вече ще е твърде късно.

Знай, че винаги съм те обичала.

Години наред съм се борила с професията си. Опитвала съм се да открия коя съм и защо съм.

Твоето слабо малко телце е най-истинското ми съприкосновение с живота.

Ти си самият живот, когато те взимам и ти отпусках топлото си телце в ръцете ми. Когато пощипваш страните ми и казваш: „Малката ми майка“ и проявяваш по-голямо разбиране от мен.

Когато казваш, че аз не трябва да бъда тъжна, защото ти си с мен на този свят.

Когато правиш живота ми по-богат само с това, че те има.

Скъпа Лин...

Връзка, която е без думи и без допир.

Застанала съм до прозореца и те гледам как си играеш на пясъка - обути в панталонки, съвсем изтънели на коленете и отзад.

В твоите мисли и приключения няма роля за мен. Стоя и те гледам, и те чувствам по-близка от всичко друго на този свят.

Ти си част от мен - част, която е свършено независима.

Гледам те и ми се ще да имам повече време за теб. Да видя как твоята свобода живее в теб.

Разбираш ли, скъпа Лин - дето играеш там с децата и се смееш, дето играеш на своите скришни игри самичка, там, сред уханията и цветовете, сред красотата, която все още съществува в твоя детски свят, - разбираш ли, че всъщност аз нямам никаква уважителна причина, която да ме спре да не избягам при теб и да заживея твоя живот?

Може би именно изгубеното царство на детството е това, което непрекъснато търся.

КРИЗАТА

След известно време трябваше да се сблъскам с неговата ревност. Яростна и безмерна. Преди не бях изпитвали такова нещо. В един момент всички врати се оказаха затворени, нещо повече - залостени. Приятелите, роднините, дори спомените представляваха заплаха за

връзката ни. Ужасена почувствах, че имам единствено *него*. И когато ревността му наложи своите ограничения върху свободата ми, аз навлязох в неговата територия, за да наложа същите ограничения за него. Чувствах се сигурна само тогава, когато можех да контролирам живота му.

Копнеехме да нямаме тайни един за друг. Молехме се да имаме куража да се предадем един на друг. Но когато най-накрая постигнахме това, ние вече не живеехме заедно.

Невъзможно беше да задоволим желанията си.

И това се превърна в нашия ад, в нашата драма.

В кабинета му имаше една врата, която бяхме изрисували със сърца, кръстове, сълзи и черни кръгчета - символи на това, какво сме били един за друг през всеки изминал ден.

Извън нас не съществуваше нищо. Бяхме един за друг и радост, и болка.

И полека-лека това се превърна в предпоставка за нашата раздяла.

Толкова си приличахме. Това, което той не знаеше за себе си, започна да го вижда чрез мен - като в **огледало**, - въпреки че аз бях жена и много по-млада, и може би доста различна от него в отношения, които той не успя да проумее. В мен той виждаше собствената си уязвимост и озлобление. А когато те рикошираха към него, започваше Процесът на изцериаването. Но като огледало аз бях винаги налице, за да му напомням. Искях да бъда негова и ако той беше настоявал да се променя, щях да направя всичко възможно. Може би не е невъзможно двама души да се променят заедно, да се развиват заедно. Но ако огледалото отразява прекалено ясно, човек не вижда в него само това, което е, но и това, което вече не желае да бъде, и тогава му се приисква да напусне личността, в която се оглежда.

Никой не може да беснее така, както Ингмар. С изключение може би на мен.

Веднъж бях толкова изплашена от него, че избягах в банята и се заключих. Отвънка той не спря да блъска вратата и да я рита - в желанието си да нахълта. Изведнъж, за мой ужас, видях как целият му крак пробива вратата като оръдие, и то с такава сила, че изстреля чехъла право в клозетната чиния.

Не беше трудно да се помирим отново само като си представихме каква гледка сме представлявали отстрани.

Или пък когато веднъж, обезумял, ме блъсна така, че се спрях чак в другия край на хотелската стая. Бързо нахлупи една шапка върху лицето ми, като доста ефикасно заглуши протестите ми, поне *за* известно време.

Рядко скупаехме. Спомням си обаче как веднъж се разхождахме в зоологическата градина. Разглеждахме животните, разхождахме се, пак разглеждахме животните и нямаше за какво да си говорим. Беше слънчево и горещо. След това пихме какао в едно ресторантче. И двамата си отбъркахме, когато разходката ни приключи и можехме да седнем, всеки с вечерния си вестник.

Или пък веднъж в Копенхаген. Отдавна копнеехме да останем насаме и затова няколко дни не се виждахме с никого, докато един следобед, застанали един до друг, зяпахме през

прозореца на хотелската стая. Някаква празнота се появи между нас, безсловесна и свършено неочаквана.

Заспахме с допрени чела. Като коне.

Колкото по-дълго живеехме на острова заедно, толкова повече практически проблеми изникваха, когато някой от нас искаше да избяга. Оказа се, че е много сложно, ако човек реши изведнъж да напусне острова, а този човек винаги бях аз.

Преди всичко трябваше да мина с колата през три или четири врати, всяка от които трябваше да бъде отваряна и затваряна: слизаш от колата, отваряш вратата, минаваш с колата през нея, слизаш пак и се връщаш да я затвориш. Освен това трябва да се съобразяваш и с ферибота. Той тръгваше на всеки час, но нашите скандали някак си никога не съвпадаха с неговото разписание. Ако все пак успееш да пресека пролива, имах още един час път с колата до летището. Докато стигна дотам, ядът ми минаваше и аз просто правех един завой и се връщах обратно.

Застанал до някоя от вратите, той спокойно ме чакаше да се върна.

Такива деца бяхме и двамата!

Един път, когато се скарахме наистина сериозно, решихме, че не можем да рискуваме със сложния начин за и напускане на острова, и той повика вертолет-такси, който трябваше да кацне на пристанището. Всичко беше наредено да мине съвсем безболезнено и даже в случай че заплача и на пилота му направи впечатление, Ингмар беше съчинил по телефона, че ми се налага спешно да напусна и острова, тъй като баба ми е много болна. Започнах да стягам куфарите си с голяма скорост, а той седна на един стол и ме загледа с характерната си бегла усмивка.

Сдобрихме се отново, сред разтворените куфари.

След това изведнъж се сетихме за вертолета. Той се обади и им каза да се връщат в Стокхолм, защото състоянието на баба ми се подобрило.

Всичко близко и познато сега беше далеч от мен - хора, ухаения, звуци, преживявания. Тук, на острова, живях в странен свят, сред странни дървета и скали. Багри, които плахи ти се разкриват.

Бях откъсната от всичко, което съставляваше предишния ми живот. Все още търсех зародиша на новия живот в себе си.

Една промяна, която се роди от самотата ми на неговия остров.

Когато плачех и беснеех срещу него, когато се заключих в кабинета си, когато ме изоставяше за цял ден - знам, че въпреки болката, всичко това помогна на моето развитие.

Винаги търсех другите, защото сама се чувства несигурна. Бях свикнала да протягам ръце, да моля за помощ и разбиране.

Но сега, когато бях по-изплашена и по-самотна от всеки друг път, за първи път усетих чувство на сигурност в себе си.

И закопнях за мъжа, който седеше и пишеше в кабинета си. Исках да споделя с него новото си усещане, но него нямаше.

Разхождах се по каменистия бряг и си представях, че съм част от природата на острова, че завинаги ще остана на острова.

Опитах се да обикна бурното море, странните цветове, които така скъпернически разкриваха красотата си,

И колкото повече се опитвах, толкова повече се страхувах, че не ще живея тук още дълго.

Исках да разтворя обятията си и да прегърна всичко и тъкмо защото премного се опасявах да не го загубя, точно затова го загубих.

Прекарах там кратък период от живота си, а това, което отнесох със себе си, не бяха нито камъните, нито дърветата, нито красотата.

Напуснах острова с куфари, пълни със самота, и с чувството, че нещо завинаги се е променило в мен.

Когато се разделяхме окончателно, никой не говореше. Преструвахме се, че и този път раздялата е без значение, въпреки че аз опаковах всичките си дрехи до една. Просто едно кратко посещение до Норвегия.

Оставих нещата на Лин. Не можех да ги докосна - щеше да бъде прекалено ясно и някак си необратимо.

Не се обърнах назад, когато колата потегли. Зад гърба ми остана всичко, което беше наше - столове, лампи и маси, островът, морето, дърветата.

Сири, която разбираше по-добре от нас, стоеше зад пердето и плачеше.

Тогава ние не плакахме.

Не можете да си представите какви надежди имахме в началото.

Докато живеех на острова, не преставах да вярвам, че ще съумея да се преборя с тази самота, и един ден, отваряйки очи, ще видя, че той ме чака на отсрещния бряг.

Откривахме толкова познати неща един у друг. Може би твърде много си приличахме.

Понякога и той казваше, че си приличаме.

Мечтаех за голяма близост и бях сигурна, че ще я постигнем.

Но с раздялата дойде и окончателното усамотение, а бях сигурна, че това никога не може да се случи.

Тогава нещо се случило в мен.

Едно момиче плака дълго в мен. И аз, която бях вече на трийсет години, се почувствах отново безпомощна като тринайсет шестгодишна.

Това продължи, докато не ми останаха сълзи, докато разбрах, че е невъзможно да продължавам да живея така, сякаш животът ми може да бъде реализиран единствено чрез друг човек. Безсмислено беше да бягам от *собствената си* самота и несигурност и да търся убежище в друг човек.

Какво да разкажа за самото напускане?

За шумотевицата около личната мъка? За вестниците, които нагазиха в живота ни. Които се нахвърлиха върху болезненото място. За списанията, които публикуваха на кориците си снимки от първите ни срещи. Усмехнати, щастливи лица с черни надписи: **НОВИЯТ МУ ЖИВОТ БЕЗ ЛИВ. ЧЕТЕТЕ ЗА КРАЯ НА ИСТОРИЯТА.** В нещастieto си бяхме на „ти“ с половин Скандинавия.

Обади се един репортер и с тон на приятелско съчувствие ми заяви, че имам само две възможности - или самичка да кажа истината, или да не я кажа и по този начин да принудя

пресата да излезе със своя версия. Друг ме попита дали имам телефонния номер на новата му приятелка.

Трябваше да се измъкна тайно от хотелската си стая и да избягам през задния вход, защото главният беше окупиран от чакащи фотографи. Тъмни очила за прикриване на мъката - малко човешко страдание по снимките увеличава продажбата, особено ако текстът предлага нещо описание на личното нещастие.

Спомням си как стоях в една задънена улица сред кофи за боклук и възета с пране с надеждата да мине някое такси. Тази драматична ситуация ми се стори доста символична и бързо реших, че не мога да прекарам остатъка от живота си така - сред кофи за боклук.

На летището в Швеция, където пристигнах веднага след това, ме чакаха почитатели. Бях притеснена и поизплашена от погледите и подхвърлените забележки. Момичетата носеха шампанско и плакати. Бяха се преоблекли като хипита и размахваха лозунги: „ЖИВОТЪТ ПРОДЪЛЖАВА" и „ДОБРЕ ДОШЛА ЛИВ”.

За първи път от векове насам се разсмях и разлях шампанско на летището.

Отседнах при Биби. Цяла нощ не спяхме. Две жени, всяка с по една любовна история, всяка с по едно място на този свят, където не би могла повече да се върне.

СЛЕД ВРЕМЕ *(кадри от „Сарабанда“)*

Ингмар вече не присъстваше в живота ми както преди. Това беше факт и нищо не можеше да го промени.

Но аз все още имах себе си, не бях загубила контакта със собственото си аз и с всичко в мен, което искаше да върви напред.

Липсваше ми ежедневното присъствие на Ингмар, но знаех, че мога да разчитам на приятелството му и единствено от мен зависеше да намеря някаква нова допирна точка, чрез която да общуваме. В този момент аз бях тази, която се нуждаех от това.

С цялата си воля, на която бях способна, издигнах този мост между нас и чак след това почувствах облекчение.

Известно време си телефонирахме по няколко пъти на ден. Аз му четях откъси от мои стари съчинения, той ми пускаше любимите си плочи.

Любовта има много лица.

Станах по-общителна с хората и по-независима. Когато престанах да тежа на околните, започнах и повече да се уважавам. Вече не зависех така отчаяващо от другите, когато ставаше въпрос за собственото ми щастие.

Исканията и претенциите, с които досаждах на близките си, вече изчезнаха. Не съвсем и не завинаги, но към старото си състояние не се завърнах.

Ако щете, мъката се превърна в радост.

Някои преживявания сега не ми се случват така често, но живея по-хармонично.

И се чувствам добре.

Сега по-рядко ме спохожда онова обезсилващо те щастие, когато целият свят е уханье и слънчеви лъчи, когато почти губиш съзнание, опиянен от чувствата.

Но то все пак съществува. Винаги ще знам, че то съществува. Не е вече част от моето ежедневие и аз съм по-спокойна.

Сега не вярвам във вечното щастие. Как човек измерва щастieto?

Смятам, че също така е добре, ако можеш да оцениш моментното преживяване и да го приемеш като дар.

Даровете не носят само щастие. Това, мисля, че го разбрах.

И това е най-важната промяна в мен.

Един ден аз и Лин се върнахме на острова.

Лин ще прекара лятото с баща си и новата му жена.

Аз ще остана само няколко дни.

Бащата на Лин ни посрещна на летището.

Странно, че се връщам отново тук. Наоколо всичко ми е познато .

Ингрид, съпругата, е застанала на вратата. Има лек загар и изглежда щастлива; дългата ѝ коса е прибрана с панделка. Виждам, че тя прилича на една друга жена, която преди време стоеше на същия този вход и посрещаше гости.

Нещо се свива в стомаха ми.

Виждам също така, че тя е по-уверена от предишната, по-сърдечна е. Радвам се, че е така. Лин обича да идва тук отчасти и заради нея.

- Настанете се в къщата за гости - казва тя. - С такова нетърпение ви очаквахме. Купих шампанско.

Гърлото ми се свива. Защо ме боли повече, когато тя ми казва всичко това, отколкото когато той ми го каза преди малко в колата? Знам, че никога не ще мога да ѝ се отблагодаря - не само за това, че той се държи така приятелски, но и затова, че мога да се върна на мястото, което дълго време беше *мой* дом.

Нищо не се е променило. Дори мебелите не са разместени.

Кръгът е затворен.

Никога нищо не свършва. Там, където пуснеш корени от своето най-добро и най-истинско аз, винаги ще намериш подслон.

Посещението ми не е като завръщане към един провал. Разхождам се по пътеките, без да чувствам болка от това, че друга се разхожда сега по тях. Морето е тук, както винаги е било. Сядам на масата и използвам ножовете, вилиците и чашите, които едно време сама бях купувала и, разбира се, съм малко тъжна, но в същото време знам, че съм все още част от този дом и една от близките му приятелки.

Фактът, че толкова малко неща са се променили тук, ме разчувства. Ето защо я харесвам. Не се е опитала да ме измести от къщата. Ингмар е тук.

Хора, чийто съдби са се докосвали, не бива да се забравят нито когато пътищата им се разделят, нито когато съвпадат.

Никой не притежава никого. Заедно - ние си принадлежим и един на друг, на природата и на времето.

Колкото и да е просто, така е.

Занасяме куфарите си във вилата за гости. От прозореца се вижда голямата къща. Никога не съм я виждала оттук и сега ми изглежда малко странна, но вътре в себе си аз съм спокойна.

Вече нищо не може да ме уязви.

Кратка любовна история, подобна на много други. Беше продължила пет години.

Когато прекарала няколко години с него, тя започнала да наблюдава. Спокойно изучавала характера му – като човек, който не съществувал само за нея.

Постепенно започнала да разбира. Колкото повече се отдалечавал от нея, толкова по-правилно го преценявала тя - сякаш разстоянието ѝ избистряло погледа.

Страхът намалял, когато виждала неговата и нерешителност, и самотата се понасяла по-леко.

Изпълвала се с нежност и се научила да прозира през гнева и несправедливостта му.

Не била вече така сляпа за грешките и слабостите му, както в началото. Но разбирането и уважението ѝ към него растели.

Обожанието изчезнало. Тя забелязала, че косата му е прошарена, бил много по-възрастен от нея. Бил мъдър и богат на идеи, суетен и егоцентричен.

И за своя изненада открила, че това е любовта.

С тъга разбрала, че любовта скоро ще си отиде, че тя е пристигнала, когато той вече тръгвал за другаде.

И когато всичко свършило, молела се той да не остане сам. Да я замести по-грижовна жена от нея.

Разбира се, трябвало ѝ време да разбере това.

Нещо се пречупило в нея, ала и нещо се родило, Тя се е променила.

И когато обидата, омразата и отчаянието изчезнали, тя знаела със сигурност, че е изживяла любовта и че любовта я е обогатила.

Но за това не би могла да говори.

Могла е да надникне в друг човек и видяното я изпълнило с нежност.

Ръка за ръка и свързани до болка, те живели заедно известно време.

Но само когато всичко приключило, могли да станат отново добри приятели.

Той ѝ каза, че душата ѝ е като огромно планинско плато, прорязано от дълбоки, тъмни бездни, в които не може да се проникне.

Той не можа да разбере, че тя искаше да остави Живота си изцяло в негови ръце.

Единствената бездна, която чувстваше в душата си, беше бездната на страха и самотата в живота си без него. И тя плачеше и се молеше той отново да стъпи на огромното планинско плато.

Той е много зает и дори когато е щастлив с нея, след това го измъчват угризения. Трябва да се връща при жена си, при децата си, при вечерята си, за да им се радва още повече след уталожената жажда за любов.

А жената с планинското плато и дълбоките бездни си купува книга и се прибира вкъщи, за да чака до телефона.

Тя иска да държи само неговата ръка и се надява, че все ще се случи една истинска десница да се протегне към нея, преди да се удави.

Но тя знае също така, че когато денят дойде и я завари с друг, ще трябва с воля да задуши копнежа в себе си, ще трябва да прегръща като за първи път, за да докаже на другия чрез бедното си вярно тяло, че е забравила онзи, когото обича.

Но тя знае, че ще се събужда много, много пъти, може би до края на живота си, с копнеж по него. Ще скърби и за двамата.

КРАЙ